

به نام خدا

تاریخ فرهنگ و معارف مراغه

(تحولات تاریخ آموزش و پرورش در مراغه)

www.ketab.ir

اصغر محمدزاده

سرشناسه	: محمدزاده، اصغر، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: تاریخ فرهنگ و معارف مراغه: (تحولات تاریخ آموزش و پرورش در مراغه) / اصغر محمدزاده.
مشخصات نشر	: مراغه: آوای ری را، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۹۲۴ ص.: مصور، عکس.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۱۲۱-۷-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۸۹۶ - ۹۰۴.
یادداشت	: نمایه.
عنوان دیگر	: تحولات تاریخ آموزش و پرورش در مراغه.
موضوع	: آموزش و پرورش -- ایران -- مراغه -- تاریخ Maragheh -- History Iran -- Education آموزش و پرورش -- ایران -- مراغه -- تاریخ -- اسناد و مدارک Maragheh -- History -- SourcesIran -- Education
رده بندی کنگره	: LA۱۳۵۴
رده بندی دیویی	: ۹۵۵۲۲۶۵/۳۷۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۷۵۱۱۲۴

انتشارات آوای ری را

مراغه، خیابان خواجه نصیر، جنب فرمانداری، پلاک ۲۱۷

دفتر فروش: ۰۴۱-۳۷۲۲۴۲۰۱ دفتر انتشارات: ۰۴۱-۳۷۲۴۶۵۵۸

• rirabook.com • rirabook99@gmail.com • [instagram.com/rirabook](https://www.instagram.com/rirabook)

تاریخ فرهنگ و معارف مراغه

(تحولات تاریخ آموزش و پرورش در مراغه)

اصغر محمدزاده

ویراستار: دکتر ندا بصاری

طراح و صفحه آرا: شبنم اسکندری

چاپ اول: زمستان ۱۴۰۰

تیراژ: ۱۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۱۲۱-۷-۴

مرجع قیمت سایت انتشارات آوای ری را می باشد

فهرست مطالب

۲	 مقدمه
۹	 پیشگفتار
۱۴	 مدارس مراغه در گذر تاریخ
۱۵	 مدارس مراغه پیش از اسلام
۱۹	 مدارس مراغه پس از اسلام
۲۰	 مدارس مراغه در دوره اتابکان سلجوقی
۲۱	 مدرسه شافعیان قاضی
۲۲	 مدرسه مُحیّیه
۲۳	 مدرسه اتابک
۲۵	 مدرسه عزّیه
۲۵	 مدرسه صدریه
۲۶	 مدرسه مُجاهدیه
۲۹	 مدرسه مُلک مراغه/ قاضی کمال‌الدّین
۳۱	 مُدرّسینِ مدارس مراغه در دوره اتابکان
۳۵	 مدارس مراغه در دوره ایلخانان مُغول
۳۶	 آکادمی بزرگ علمی رصدخانه مراغه
۴۱	 مدرسه ریاضیات مغربی مراغه
۴۲	 مدرسه رومی
۴۳	 مدرسه ایجی
۴۴	 مدرسه خلیفه
۴۴	 مدرسه سیّاره ایلخانی
۴۵	 مدرسه دخترانه سرفوقیتی بیگی
۴۷	 آموزشگاه شطرنج قوام‌الدّین
۴۷	 آموزشگاه ماکت‌سازی کریم‌الدّین سلماسی
۴۹	 آموزشگاه‌های کتابت و تسیخ

۵۱	مدارس مراغه در دوره آق‌قویونلو
۵۱	مدرسه غفاریه
۵۴	مدارس مراغه در دوره صفوی
۵۶	مدارس مراغه در دوره افشاریه و زندیه
۵۷	مکتب‌خانه
۵۹	مکتب‌خانه‌های مراغه
۵۹	مکتب‌خانه‌های آخوندباجی/میرزاباجی
۶۰	مکتب‌خانه ملا ملک‌تاج
۶۲	مکتب‌خانه اشرف‌السادات
۶۲	مکتب‌خانه‌های خصوصی
۶۳	مکتب‌خانه‌های عمومی
۶۴	تنبيه در مکتب‌خانه
۶۴	أجرت مکتب‌داران
۶۵	مکتب‌خانه‌های عمومی مراغه
۶۵	مکتب‌خانه ناصرالاسلام
۶۶	مکتب‌خانه وثوق‌الرعايا
۶۹	مکتب‌خانه لسان‌الشریعه
۷۱	مکتب‌خانه میرزاربیع
۷۲	گذر از مکتب‌خانه‌ها
۷۷	مدارس علوم دینی مراغه با تأکیدی بر (مدارس اسلامی شیعی)
۷۷	مدرسه مُعزّالذّین
۷۸	مدرسه دینی مسجد جامع
۸۱	مدرسه امامزاده محمّد
۸۳	مدرسه مُجتهد (حاج حسن)
۸۶	مدرسه علوم دینی حجت‌الاسلام
۸۹	مدارس نوین مراغه
۹۰	مدرسه پزشکی شیشوان
۹۴	مدرسه جلالیه/سرتیبه

۹۶	مدرسه سعدیه
۱۰۰	مدرسه شکوهی
۱۰۲	مدرسه انجمن
۱۰۲	دبستان نو
۱۰۵	دبستان‌های دولتی و ملی مراغه
۱۰۷	احصائیه مدارس نوین مراغه در دهه‌های اول فعالیت
۱۰۸	احصائیه مدارس مراغه در سال‌های (۱۳۰۶-۱۳۰۷)
۱۰۹	دبستان تدین احمدی
۱۱۶	دبستان نمره ۲ اوحدی
۱۲۷	دبستان نمره ۳ بدر
۱۳۵	دبستان ملی و شبانه‌روزی فتوحیه
۱۴۱	دبستان ملی ادبیه
۱۴۵	دبستان مختلط کوروش
۱۴۶	دبستان (۲۴ اسفند)
۱۴۶	دبستان اعطایی پهلوی
۱۴۷	دبستان کمال
۱۴۸	دبستان باغچی
۱۴۸	دبستان شمس تبریزی
۱۴۹	دبستان همافر پادگان
۱۵۰	دبستان نادر
۱۵۰	دبستان ملی شهریار
۱۵۲	دبیرستان خواجه نصیر
۱۵۹	دبیرستان پهلوی
۱۶۳	دبیرستان فروزی
۱۶۵	دبیرستان فردوسی
۱۶۷	مدارس راهنمایی پسرانه
۱۶۷	مدرسه راهنمایی دکتر شمیری
۱۶۷	مدرسه راهنمایی کوروش کبیر
۱۶۸	مدرسه راهنمایی آصف

۱۶۸	مدرسه راهنمایی دکتر شفق
۱۶۹	مدرسه راهنمایی اورنگ
۱۶۹	مدرسه راهنمایی خواستار
۱۷۰	مدارس دخترانه مراغه
۱۷۱	مدرسه دخترانه تربیت‌النات
۱۷۹	دبستان دخترانه نویناد شماره ۱ / هما
۱۸۰	دبستان دخترانه نویناد شماره ۲ / تدین
۱۸۰	دبستان دخترانه نویناد شماره ۳ / مینا
۱۸۱	دبستان دخترانه رشیدی
۱۸۲	دبستان دخترانه ایران‌دخت
۱۸۲	دبستان طلوعی
۱۸۳	دبستان دخترانه توسلی
۱۸۳	دبستان دخترانه همافر
۱۸۳	دبستان دخترانه سده
۱۸۳	دبستان دخترانه فارابی
۱۸۵	دبیرستانهای دخترانه در مراغه
۱۸۷	دبیرستان دخترانه صدر
۱۸۷	دبیرستان آذرآبادگان
۱۸۹	دبیرستان ثریا
۱۹۱	دبیرستان دخترانه ابوعلی سینا
۱۹۱	مدرسه راهنمایی دخترانه خاور
۱۹۱	مدرسه راهنمایی دخترانه آذر / معلم
۱۹۱	مدرسه راهنمایی دخترانه هما / جامجم
۱۹۳	هنرستان کشاورزی مراغه
۱۹۴	هنرستان صنعتی / دبیرستان حرفه‌ای مراغه
۱۹۵	آموزشگاه حرفه‌ای
۱۹۷	دانشسرای مقدماتی مراغه
۱۹۸	مدارس اکابر مراغه
۲۰۵	کودکستان‌های مراغه

۲۰۶	کودکستان شاهدخت
۲۰۸	مدارس روستایی
۲۰۹	دبستان فتوحی گل تپه
۲۰۹	دبستان نوینباد/ ستاره / خیم ورجوی
۲۱۰	دبستان خاقانی نرج آباد
۲۱۰	دبستان محمدی داش آتان
۲۱۳	دبستان اوحدی/شبللی ینگجه
۲۱۳	دبستان نوینباد/بهار قرطاول
۲۱۳	دبستان دولتی ستاره آهق
۲۱۳	دبستان عراقی سنوکش
۲۱۳	دبستان دولتی قوزلوجه
۲۱۴	دبستان کمال الملک شلیلوند
۲۱۴	دبستان بوستان قشلاق
۲۱۴	دبستان کرمجوان
۲۱۴	دبستان دولتی آغجه کهل
۲۱۴	دبستان یادبود شهرداری آشان
۲۱۵	دبستان غزالی چلان
۲۱۵	دبستان رضاپهلوی چکان
۲۱۵	دبستان زند ملقاسم
۲۱۵	دبستان دولتی اسفستانج
۲۱۶	آموزشگاه عارف کهق
۲۱۷	آموزشگاه استثنایی
۲۱۹	مدارس ارامنه در مراغه
۲۲۱	اولین مدرسه ملی ارامنه مراغه
۲۲۶	بودجه مدرسه ملی ارامنه مراغه
۲۲۷	برنامه درسی مدرسه ملی ارامنه مراغه
۲۳۲	دبیران و مدیران دبستان ارامنه مراغه
۲۳۲	خیگار موسسیان
۲۳۳	آرمناک آفتاندیلیان

مقدمه

در دورانی نه بسیار دور از امروز، کودک در جوامع مختلف، انسانی متفاوت از بزرگسال تلقی می‌شد و او را صرفاً به لحاظ اندازه و قد و قامت دارای تفاوت کمی می‌دانستند.

برخی اقوام، حتی کودک تازه متولد شده را همان پدربزرگ یا مادربزرگ در گذشته می‌دانستند که در قالب تن آن کودک دوباره به جهان بازگشته است. شیوه نام‌گذاری روی کودکان نمایانگر عقاید مختلف درباره نوزادان بود و هنوز هم ادامه دارد. عنوان نهادن نام پدربزرگ یا مادربزرگ و یا پدر و مادر و به زبان آوردن آن با احترام خاصی که برای آن‌ها قائل بودند به طور ضمنی تصور انتقال روح آن نیا در تن نوزاد است. علاوه بر آن اصولاً در برخی از زبان‌های دنیا نیز کلمه مخصوص برای «کودک» وجود نداشت و در محدوده واژه‌ای خاص تعریف نمی‌شد.

کودکان در اغلب جماعات انسانی، همراه و هم‌دوش بزرگسالان، متناسب با توان جسمی سن و سالشان همان کارهای بزرگسالان را انجام می‌دادند. دخترها کارهای زنان و پسرها مهارت‌های مردان را تقلید می‌کردند

آموزش ویژه‌ای برای کودکان وجود نداشت و تقلید الگوبرداری کارهای بزرگترها تنها شیوه عام آموزشی بود. مشاهده و به کار گرفتن دقیق حواس پنج‌گانه و حتی

حسّ ششم برای تربیت روح، بهترین و دقیق‌ترین راه و روش برای ادامهٔ درست شیوهٔ زندگی مادان و پدران و به تبع آن پیشینیان محسوب می‌شد.

آموزش تجربهٔ گذشتگان و حفظ آن، مدیون حافظه‌های قوی و باور به ضرورت حفظ و حراست آنچه سپری شده است، بود.

حافظان وقایع گذشته عموماً رهبران و جادوگران قوم و قبیله و بعدها پیران خانواده بودند که در ضمن آن وظیفهٔ انتقال دانش‌های لازم را برعهده می‌گرفتند.

طبیعی است که کودک بعد از دریافت تجارب لازم، دیگر تفاوتی با بزرگسالان نداشت. خزانهٔ تجاربش، همانند گنجینهٔ واژگانش به اندازهٔ آنچه که بزرگترها داشتند پُر می‌شد و شاید برجسته‌ترین وجه افتراقش با بزرگسال علاوه بر قد و قامت در لزوم حفظ احترام به پاس تعلیم و تعلم و یا سن و سال بود.

چنین حرمت و فاصله‌گذاری نسبت به معلم تجربه در ضمن نظام خانواده و قوم و قبیله را نیز بر می‌ساخت. ضرورت ضبط و حراست تجارب در قالب سنت‌های سخت و در همین حال شکننده و حافظ بقای روابط و نظم‌پرداز بین کودکان و بزرگسالان و در نتیجه نظام اجتماعی می‌گشت.

در دوره‌هایی که شاید تفکیک تاریخی آن با دوره‌های پیش از خود دشوار باشد، شاهد حضور افراد ویژه‌ای در بین گروه‌های مردمان و جوامع مختلف هستیم که نقشی متفاوت از آموزگاران خانه و خانواده یا قوم و قبیله دارند. اینان وقایع گذشته و تجربه‌ها را به گونه‌ای نو به میان افراد، از بزرگ و کوچک می‌آوردند.

این‌ها نیاز و اشتیاق به آموختن آدمیان را در قالب روایاتی اغلب واقعی آمیخته با لذت خیال‌پردازی و رؤیابافی پاسخ می‌دادند. امکان تبادل تجربه، تبیین جهان مادی پیرامون، شرح و بیان دیگری و وقایع متعلق به آن‌ها برای کشف هویت خود با روایت قصصی از آن حکایات وسیله‌ای سرگرم‌کننده و آموزنده می‌ساخت تا قصه‌گویان با هنر ویژه خود نخستین معلمان برای بزرگسالان و کودکان باشند.